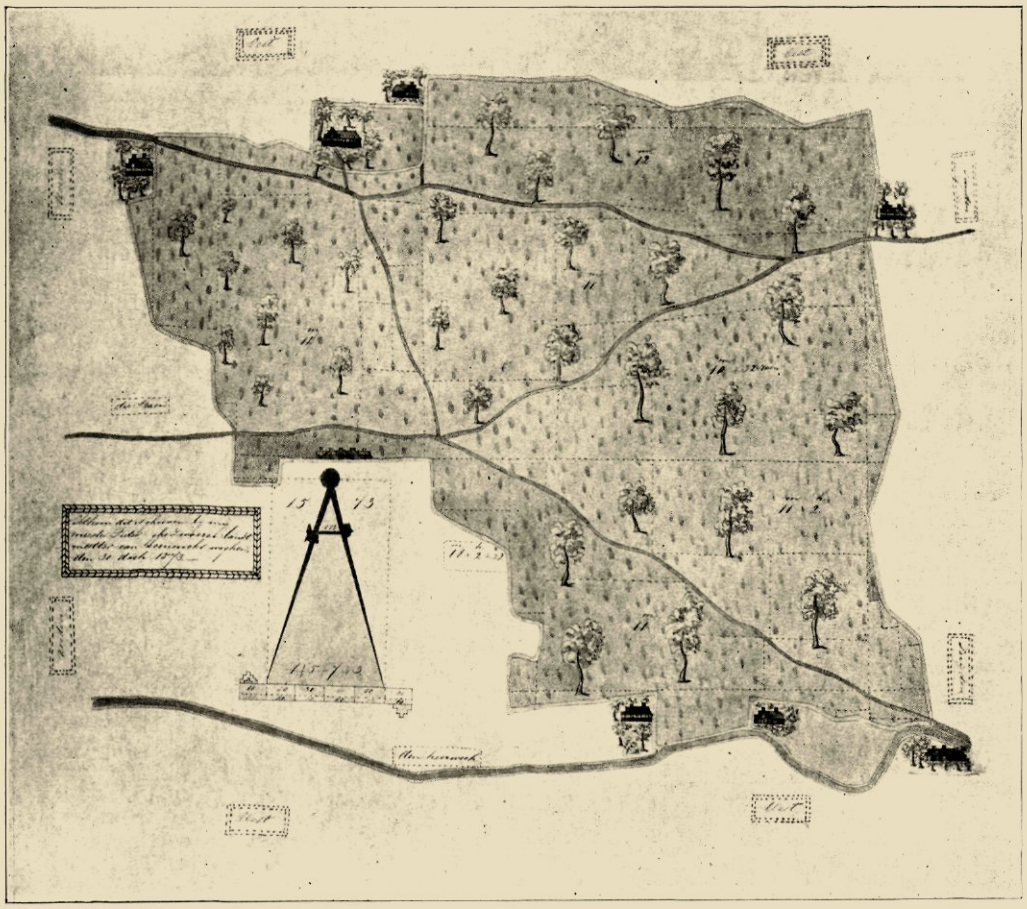

„DE KLEINE HOUT", KOPIE NAAR DE OORSPRONKELIJKE TEEKENING VAN MEESTER PIETER (1573) IN HET RIJKSARCHIEF TE HAARLEM.

Vooraan ging, in 1910, Van Sypenstein met een populaire beschrijving der „Oud-Nederlandsche Tuinkunst." In het veelomvattende, voortreflijke werk van K. O. Hartmann, „Die Baukunst", vonden eenige waardevolle opmerkingen over dit zelfde onderwerp hun plaats. Maar voornamelijk heeft Marie Louise Gothein in haar groote, uiterst instructieve „Geschiedenis der Tuinkunst" (Jena 1914), den hollandschen tuinen haar aandacht geschonken en deze op treflijke wijze in den samenhang der geschiedenis ingevoegd. Eindelijk stelde de tuinarchitect Springer van Haarlem eerst onlangs, Januari 1914, zijn verzameling afbeeldingen van oude en moderne tuinen in Den Haag ten toon.

Waarde en gebrekkigheid van alle deze pogingen liggen in hun synthetischen aard. Zulke samenvattingen zouden eerst dan overtuigend kunnen werken, wanneer op dit groote gebied reeds genoegzaam détailwerk ware verricht. Op deze wijze echter is het speciale van het geval, de nationale oplossing, nog niet duidelijk genoeg te voorschijn gebracht; over 't algemeen schijnt op de overeenstemming en verwantschap van den hollandschen tuin met dien der italiaansche Renaissance, later met den franschen in de periode van Lodewijk XIV, meer opmerkzaamheid gericht te zijn dan op de merkteekenen zijns eigen aards.

De opmerkingen van Hartmann en Gothein hebben op zijn hoogst een algemeene, oriënteerende waarde: De Hollanders werden door de natuur van het land al